

Forslag til folketingsbeslutning om ligestilling mellem adoptivforældre og biologiske forældre med hensyn til barselorlov.

Af Lone Dybkjær (RV) m.fl.
(Fremsat 22/4 86).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Arbejdsministeren (Henning Dyremose):

Jeg vil gerne starte med at slå fast, at regeringen er helt enig i intentionerne bag det radikale beslutningsforslag. Vi er enige med forslagsstillerne i, at behovet for orlov og økonomisk kompensation er lige stort for biologiske forældre og for adoptanter.

Det er da også sådan, at lovgivningen om barselorlov og om dagpenge ved sygdom eller fødsel er baseret på det princip. Der er fastlagt de samme rettigheder ved barsel og adoption, i det omfang ikke andet følger af forholdets natur. Her tænker jeg selvfølgelig på, at der er den ene lille forskel mellem biologiske forældre og adoptanter, at der ikke er en graviditetsperiode forbundet med adoption. Men bortset fra det er der en lovmæssig ligestilling, og sådan bør det også være.

Når vi så bevæger os til det specifikke, kompensationen i forbindelse med barselorlov, er der imidlertid det problem, at det ikke efter regeringens mening er hensigtsmæssigt at gribe ind i overenskomsterne for at få gennemført en overenskomstmæssig ligestilling.

Jeg har altså ikke nogen lyst til ved lov at gribe ind på et meget specifikt punkt i overenskomsterne, men jeg vil meget gerne være med til at opfordre arbejdsmarkedets parter til at nå frem til en løsning og særlig opfordre arbejdsgiversiden til at vise imødekommenhed over for lønmodtagernes krav på dette punkt ved overenskomstforhandlingerne. Jeg har haft en forhandling med en del af den offentlige arbejdsgiverside, nemlig finansministeren, og jeg kan tilsige på finansministerens vegne, at han som offentlig arbejdsgiver vil være velvillig indstillet over for et sådant krav på det statslige område. Der er altså imødekommenhed på det statslige område, men det er sandelig også ment som et kraftigt signal til alle andre arbejdsgiversider om, at de viser en tilsvarende imødekommenhed.

Vi er altså enige i intentionerne, men vi ser et konkret problem i, om det skulle være nødvendigt at lovgive i forhold til parterne på det private arbejdsmarked. Det mener vi ikke at det er. Vi håber, vi kan løse problemet på anden vis.

Joanna Rønn (S):

Socialdemokratiet er også enig i, at der reelt burde være ligestilling mellem adoptivforældre og biologiske forældre. Vi kom til at spekulere på, at det faktisk også var ønskeligt, at andre grupper havde fuld løn under sygdom, for det er jo dér, problemerne ligger, når der er bedre ordninger i overenskomsterne.

Det var ønskeligt, at der f.eks. var mulighed for at prioritere de lavtlønnede, at prioritere de enlige forsørgere eller for den sags skyld at prioritere mændene, når der var tale om økonomiske ressourcer i forbindelse med barsel. Vi ved jo godt alle sammen, at der er tale om begrænsede økonomiske midler og en begrænset lønsum, og derfor er man nødt til at prioritere.

Vi er faktisk enige med arbejdsministeren i, at det må være arbejdsmarkedets parter, der prioriterer deres krav. Vi vil da gerne herfra medgive, at vi finder princippet rimeligt, at der skal være ligestilling, men arbejdsmarkedets parter må altså prioritere deres krav.

Bo Kristensen (KF):

Jeg skal på baggrund af, at mit partis ordfører, hr. Houe, ikke kan være til stede, anføre partiets betragtninger, som i princippet er meget positive over for det beslutningsforslag, der ligger her. Det er de, for vi ser gerne, at der bliver ligestilling, men vi erkender også, at vi bevæger os ud på et område, hvor det er arbejdsmarkedets parter, som har aftaleretten. Vi føler, at vi har nogle problemer med, hvordan vi kan konvertere den positive indstilling i folketingset over lovgivning – som foreslået i forslaget her – til arbejdsmarkedets parter.

Man kan sige, som arbejdsministeren var inde på det, at det, at finansministeren vil se positivt på det ved den kommende fastlæggelse af overenskomsterne, er ét skridt. Et andet skridt er arbejdsministerens medvirken til, som det skete her fra folketingset taler-

[Bo Kristensen]

stol, at opfordre parterne på arbejdsmarkedet til at forbedre situationen. Her kunne vi måske finde en form, som kunne forstærke det, under det kommende udvalgsarbejde. Jeg skal medvirke til, at vi finder en form i udvalget, som vi kan anvende over for parterne, som jo er dem, der træffer aftale på disse felter.

Jeg skal på vegne af det konservative folkeparti, centrum-demokraterne og kristeligt folkeparti give tilslutning.

Elsebeth Kock-Petersen (V):

Fra venstres side er vi også positivt indstillet over for hensigten i forslaget, men skal tilføje, som det er blevet sagt, at en direkte gennemførelse ved, at man vedtager et forslag til folketingsbeslutning, nok ikke er den bedste fremgangsmåde. Det må for så vidt være underordnet for forslagsstillerne, bare deres tanke kommer igennem, og det skulle der vel være håb om på baggrund af de tilsgagn, arbejdsministeren har givet.

Det rejser et lidt principielt spørgsmål, som forslagsstillerne også er inde på i deres bemærkninger. I forbindelse med overenskomstforhandlingerne har man selvfølgelig både stort og småt med, og undervejs i det forløb, der finder sted, sorterer man ud i det, for man skal jo til sidst koncentrere sig om det, man kalder det væsentlige og de store ting og de økonomisk tunge ting.

Det problem, der er nævnt her fra det radikale venstres side, er ikke et af de store, økonomisk tunge, men derfor kan det alligevel for den gruppe, det berører, være ret så vigtigt. Det kunne foranledige, at man stille og roligt, ikke formaliseret, mener jeg, kunne hviske arbejdsmarkedets parter i ørerne, at sådanne ikke små problemer, men små i den store sammenhæng ved overenskomstforhandling, bør man ikke bare feje væk i det store forløb, men tage lidt seriøst under vejs.

Jeg mener ikke, at vi herfra skal lave nogen form for prioriteringsliste for de ting. Jeg mener bare, at vi vel alle sammen støder på situationer, hvor man med rette siger, at det var der så ikke mulighed for at få realitetsdrøftet i overenskomstforhandlingssituationen, og det skal vi så heller ikke tage herind, men sige til arbejdsmarkedets parter: sådanne små, men betydningsfulde ting – tag lige

og lad være med bare at rationalisere dem væk, når I i øvrigt sidder og forhandler!

Lilli Gyldenkilde (SF):

SF er naturligvis enig i intentionerne i forslaget. Naturligvis skal der være ligestilling mellem adoptivforældre og barselforældre i almindelighed, hvis man kan sige det sådan.

Når det er sagt, ved jeg ikke, om vi i første omgang ligesom skal lade os nøje med, som ministeren jo også er inde på, at opfordre til, at dette bliver taget ind i de kommende overenskomster.

Jeg tror, at det bliver vanskeligt at lovgive på det her område om sådan nogle ting. Vi roder os ind i, at nogle har overenskomster om det, andre har ikke, og så skal de til at vurdere anderledes. Det kan jeg ikke have spor imod at de gør, for jeg synes, man vurderer forkert i nogle sammenhænge. Jeg synes, man bør tage dette med kvinder og med børn langt mere alvorligt, end man gør, også i overenskomstforhandlinger, også gerne orlovsordninger og det, vi nu taler om, barselorlovsordninger, også for adoptivforældre. Det burde man gøre i langt videre udstrækning, end man gør.

Jeg vil godt være med til, at vi under udvalgsarbejdet prøver at hitte ud af, om der findes en anden metode end direkte at gå ind og lovgive på området. Jeg er enig i, at der bør gøres noget for at sende en opfordring ud om, at det her kommer på plads, så vi får sikret reel ligestilling.

Adoptivforældre kan jo have så mange andre ting at slås med i forbindelse med en adoption. Det er måske endda en langt vanskeligere situation end at få børn, hvis der ikke ligefrem er store problemer med førstegangsfødsel. Jeg mener, at de står i nogle situationer, hvor de kan have større vanskeligheder, så det er ikke helt rimeligt, at de også skal stå i den vanskelighed, at de skal være under overenskomster med andre, som får deres børn, skal vi sige på den gammeldags facon, der får mere i økonomisk støtte, end de selv får. Det er ikke rimeligt.

Vi bør sikre ligestilling, så jeg er som sagt enig i intentionerne i forslaget.

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

[Elisabeth Bruun Olesen]

Jeg vil også starte med at forsikre de radikale om, at vi har stor sympati for forslaget og er enige i intentionerne bag det.

Men forslaget ønsker at diktere arbejdsmarkedets parter overenskomsternes indhold via en lovgivning. Vi er enige med de radikale i, at et krav om ligestilling mellem biologiske forældre og adoptivforældre meget sjældent vil blive prioriteret specielt højt af de ældre mænd, der i dag på topniveau sidder og forhandler overenskomsterne. Det gør krav, der handler om mere familiepolitiske ting, sjældent. Men det er altså en kamp om linjen i fagbevægelsen, blandt fagbevægelsens medlemmer, der må ændre det, ikke folkettinget via lovgivning.

Når vi snakker om ligestilling, synes vi, at man skulle starte ligestillingen med nogle andre ting, for uligestillingen er helt ekstrem på barselorlovsområdet. Arbejdere får skam ikke fuld løn under barselorlov, heller ikke selv om de er biologiske forældre. Funktionærer har ret til fravær i fem måneder, suppleret med ret efter lovbestemmelserne om barselorlov. I de fem måneder får funktionærerne halv løn. Den manglende halvdel gives i henhold til dagpengeloven, det vil sige som dagpenge. Kun kvindelige tjenestemænd har i forbindelse med graviditet og fødsel ret til fravær med sædvanlig løn, det er 14 uger i alt. Under fortsat fravær i henhold til barselorloven ud over de 14 uger er kvinden skam ikke berettiget til fuld løn, men berettiget til dagpenge i henhold til dagpengeloven. Uligheden er altså ekstrem, og i det her tilfælde er det tjenestemændene, der har det bedst.

Man påstår – det må vi have undersøgt nærmere under udvalgsarbejdet – at de dårligere vilkår, det vil sige kun ydelse på dagpengeniveau, bevirker, at mange kvinder ikke benytter sig af den forlængede barselorlov, og at de fædre, der heller ikke gør det, ofte gør det under hensyn til, at de også kun får dagpenge, når de holder orlov.

Vi har stor sympati for forslaget og vil gerne være med til at se på, om det kan sikres, men ikke ved at gribe ind i overenskomsterne og ved at sige fra folketingets side, hvad arbejdsmarkedets overenskomster skal indeholde. Det er ikke folketingets bord. Det er fagbevægelsens bord, og det skal det blive ved med at være. Men kan det ændres på en eller anden måde, vil vi gerne være med.

Vi vil allerhelst være med til at sikre de ting, man kan ifølge lovgivningen, nemlig at alle blev stillet mere lige, også når de var biologiske forældre, så de kunne få fuld løn, når de var på barselorlov.

Dohrmann (FP):

Fremskridtspartiet har ikke taget endelig stilling til, hvorledes vi vil stemme, hvis dette forslag kommer til endelig afgørelse her i folketingssalen.

Vi stemte imod de nugældende regler om barselorlov ud fra den opfattelse, at det at få børn og alt det dér er en privat sag, som andre ikke skal betale for. Men vi må naturligvis erkende, at et flertal ville noget andet, og vi er selvfølgelig også indstillet på, at der skal være ligestilling inden for så mange områder som muligt. Derfor kan det da ikke udelukkes, at det ender med, at vi støtter forslaget.

Men jeg synes, det skal siges, at man ikke på alle punkter direkte kan sammenligne biologiske forældre og adoptivforældre. Det er vel sådan – det hørte vi i hvert fald brugt som et argument, dengang man vedtog barselorlovsreglerne – at det også skyldtes et vist hensyn til moderen, som er svag efter fødslen. Det er jo ikke sådan, at adoptivmoderen er særlig flad, så en fuldstændig ligestilling opnår man nu ikke, selv om dette forslag skulle blive vedtaget. Det er vel også rigtigt, at de, der adopterer et barn – desværre tager det ofte alt for lang tid – meget nøje har planlagt det, og de ved 100 pct., hvad det medfører. Jeg hæftede mig da også ved, at arbejdsministeren sagde, at i praksis var der egentlig ikke den store forskel. Sådan opfattede jeg arbejdsministerens indlæg. Jeg går ud fra, det er rigtigt, bortset fra et enkelt punkt.

Som sagt skal der selvfølgelig være ligestilling, men vi skal passe på, at vi ikke havner i den grøft, hvor vi bare deler ud til højre og venstre uden at tænke på, at det, hver eneste gang der bliver vedtaget forslag af denne karakter, koster penge.

Lone Dybkjær (RV):

Jeg vil gerne sige tak for de meget pæne ord, der har lydt om forslaget. Jeg vil også gerne sige – det er i anledning af fru Elsebeth Kock-Petersens bemærkninger – at det

[Lone Dybkjær]

er rigtigt opfattet, at jeg er ret ligeglad med, om forslaget kommer til betænkning og afstemning i salen eller ej, bare forslagets realiteter bliver gennemført. Det betyder ikke så meget, om det kommer herved; det afgørende er, at det kommer igennem, og så er det om at finde en eller anden vej. Det er nogle af den slags ting, som på en eller anden måde smutter i overenskomsterne, fordi man ender med at koncentrere sig om de meget store ting.

Jeg er specielt glad for de bemærkninger, ministeren kom med, også fordi der overhovedet ingen tvivl er om, at hvis det gennemføres for det offentlige område, så får det afsmittende virkning på det private område, så man i forbindelse med de kommende overenskomster på forhånd kan rydde den side af bordet og sige: ja men det er simpelt hen noget, vi mener bør være der. Jeg mener i øvrigt ikke, det er noget, man behøver at betale noget særligt for, det koster ingenting. Det er så lille et beløb i forhold til de totale beløb, at det slet ikke er noget, der behøver at være et egentligt diskussionspunkt.

Fru Elisabeth Bruun Olesen mener altså, at det er ligestilling, bare alle har fuld løn. Sådan har jeg ikke opfattet det. Jeg må sige, at det, at man får dagpenge – alle får dagpenge, uanset om man tjener 100.000 kr. eller 200.000 kr. eller 300.000 kr., inden man går på barselorlov, de, der har 300.000 kr., skal altså have det samme, når de går på barselorlov – for mig egentlig ikke er ligestilling.

Derfor synes jeg ikke, det er en rigtig betragtning, at bare man har fuld løn, er man ligestillet. Dermed være ikke sagt, at jeg ikke godt kunne gå ind for det princip, at de dårligst stillede skulle have noget mere, men det er ikke det, der sker ved barselorloven, det er faktisk det modsatte: de, der i forvejen er godt stillet, har meget ofte også de bedste økonomiske vilkår under barselorloven. Lad os dog tale ligeud om det, for sådan er overenskomsterne.

Hr. Dohrmann og andre har talt en del om ligestilling og siger, at man jo ikke har fået barnet på samme måde, og derfor er man måske ikke svag og alt det dér. Det kan man nok diskutere om kvinderne er. Det, der er afgørende, er, at de faktisk har nøjagtig de samme vilkår, når det drejer sig om barselorlov. De har naturligvis ingen graviditetsorlov, men når det drejer sig om barselorlov, er der

de samme vilkår for adoptanter og biologiske forældre, så det er egentlig ikke det, der er til diskussion. Det, der er til diskussion, er spørgsmålet om de overenskomstmæssige forhandlinger.

Jeg vil lige sige til dem, der har været inde på, at der har været andre forudsætninger, at man må også sige som argument for, at adoptanter skal have noget mere, at de meget ofte har ofret betydelig mere økonomisk set, måske også menneskeligt, på at få dette adoptivbarn, end de almindelige biologiske forældre har, der gennemgående slipper lidt nemt til det. Det synes jeg også taler for, at man giver adoptivforældre de samme økonomiske vilkår. Der er masser af mennesker, der har sparet sammen i årevis for at få det barn, fordi de ikke var i den heldige situation, at de kunne få et direkte uden indblanding fra andre.

En sidste bemærkning om ligestilling. Det her er et spørgsmål om, at man ikke laver diskrimination i lovgivningen. Vi har i bemærkningerne nævnt, at det faktisk var – det er der i hvert fald visse kvinder herinde der er interesseret i – nødvendigt, at vi lavede en lov mod kønsdiskrimination på arbejdsmarkedet, fordi der var tale om diskrimination.

Det er nøjagtig det samme, der sker med adoptivforældrene. I overenskomsterne er der simpelt hen en diskrimination, der gør, at hvis man er adoptivforældre, har man ikke samme vilkår, som hvis man er biologiske forældre. Man kunne lige så godt have skrevet, at som rødhåret eller lyshåret har man ikke samme vilkår, eller hvis man er halt, skal man heller ikke have samme vilkår, fordi det, at man ikke får sit barn, er en form for særstilling. Det mener jeg at vi er imod i lovgivningen, og det er derfor, vi har lavet det her forslag. Der er jo ingen af os herinde, der ville acceptere, at rødhårede ikke havde samme løn som lyshårede, men det gør man altså, når det drejer sig om adoptivforældre. Der accepterer man diskrimination, og det er det afgørende for mig. Det synes jeg er helt uacceptabelt, lige så vel som det ville være uacceptabelt, hvis man fik dårligere løn, fordi man havde klumpfod. Det er grunden til, at vi mener, det kan være nødvendigt at lovgive.

Jeg synes, det vil være udmærket som et første skridt, eftersom der jo ikke er mere end et år til overenskomstforhandlingerne,

[Lone Dybkjær]

hvis vi lavede en beretning i udvalget – det kunne vi gøre relativt hurtigt, og så belastede det heller ikke salen i de sidste 14 dage – hvori vi sagde, at vi er meget glade for finansministerens tilsagn til arbejdsministeren om, at han vil lade det indgå i forhandlingerne. Mon ikke finansministeren helt stillfærdigt skulle sige: det synes jeg vi gør sådan uden videre. Det behøver vi så ikke at diskutere mere.

Det ligger egentlig uden for overenskomsterne. Vi kunne ret hurtigt få nogle beregninger på, at det var temmelig rimeligt, at det lå uden for overenskomsterne, for det koster ikke noget, og samtidig lave en opfordring til arbejdsmarkedets parter: vi mener, at denne diskrimination skal fjernes fra jeres kommende overenskomster på forhånd, sådan at det er afklaret. Hvis ikke I gør det, vil vi overveje at gennemføre en lovgivning, fordi vi synes, det er uacceptabelt, at der foregår den diskrimination på arbejdsmarkedet.

Hvis vi kunne blive enige om det, synes jeg, det ville være en god afslutning og også en overkommelig afslutning på diskussionen om dette forslag.

(Kort bemærkning).

Bo Kristensen (KF):

Det er til fru Lone Dybkjær i forbindelse med opremsningen af de muligheder, der er, og en anvisning af vejen igennem udvalget.

Jeg synes, at der var ét punkt, vi kom til at smutte forbi, nemlig hele arbejdsgiverforholdet fra kommunernes side, og dér må vi også finde en metode, sådan at vi ikke glemmer, at det altså er finansministeren. Der må rettes henvendelse til Kommunernes Landsforening. Så er der det øvrige arbejdsmarked, og vi må lægge en fornuftig plan for, hvordan det gennemføres.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Formanden:

Der er ikke mere på dagsordenen.

Landbrugs- og fiskeriudvalget har afgivet betænkning over:

Forslag til lov om kød m.m. (Lovforslag nr. L 225).

Eksemplarer er omdelt.

Indfødsretsudvalget har afgivet betænkning over:

Forslag til lov om indfødsrets meddelelse. (Lovforslag nr. L 248).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Uddannelsesudvalget har afgivet betænkning over:

Forslag til folketingsbeslutning om forsikringsdækning for EFG-elever. [Af Carsten Andersen m.fl.]. (Beslutningsforslag nr. B 114).

Eksemplarer er omdelt.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Udvalget ang. Grønlandslove (15/5 86):

Udtræder: Pelle Voigt (SF)

Nyt medl.: Lilli Gyldenkilde (SF).

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 16. maj 1986, kl. 10.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 15.04